

МЭДЭНИ-МААРИФ ИШИ

2
1978

МЭДЭНИ- МААРИФ ИШИ

Азәрбајчан ССР

Мәдәнијјәт

Назирлији вә

Азәрбајчан ССР

Назирләр Совети

Дөвләт

Кинематографија

Комитәсинин

рүблүк

мәчмүәси

**БУ НӨМРӘМИЗДӘ
ОХУЈУН**

Сов.ИКП Мәркәзи Комитәсиндә	2
М. Гурбаков — Сәмәрәлилик вә кејфијәт бешиллијиндә јүксәк кино хидмәти мәдә- нијјәти	4
Бахышын галибләри	8
А. Гурбанов — Бизим Ленин комсомолу	10
Ј. Рзајева — Маңны бајрамы вә онун тәшки- ли гајдалары	12
Г. Чәфәров — Дәрнәк рәһбәри вә онун вәзифәси	15
Ф. Фәрәчов — Уғурлу аддымлар	16
Т. Сејидов — Азәрбајчан фортепиано сәнәти тарихиндән	18
Т. Нуријева — «Килавар»ын мусиги мүјдәси	20
И. Шаһбазов — Јашајан абидәләр	22
М. Чәфәров — Өмрүн ширин аны	23
Јени филмләр	24
С. Кәикәрли — Зәһмәткешләрин естетик тәр- бијәси	26
М. Османов — Китаб тәблиғатчысы	28
Таријел — Театра бағлы өмүр	29
Р. Казымов — Зәһмәтин бәһрәси	32
Г. Әлијев — Ишкүзарлыг артыр, тәләб чоха- лыр	34
Р. Тәһмәзова — Парк јәј мөвсүмүндә	36
А. Мәммәдов — Јарышан кинобирликләр	38
Б. Рәфаел — Һәсрәт	40
Ф. Талыбов — Мухах кәнд китабханасы	42
Р. Рзајев — Мусиги мәктәбинин бир күнү	44
Ф. Мәммәдов — Сәнә гурбан олум, пир!	46

РЕДАКТОР Мүстәчәб МУРАДОВ.

РЕДАКСИЈА ҺЕЈ'ӘТИ: Мәммәд ГУРБАНОВ, Исмајыл
ДАҒЫСТАНЛЫ, Таријел ИБРАҺИМОВ (мәс'ул катиб), Ајдын
КАЗЫМОВ, Абузәр ХӘЛӘФОВ, Јусиф ҺҮСЕЙНОВ, Чаһанкир
ЧАҺАНЖИРОВ.

Халг театрларындакы фəалијəти онун бир сənəткар кими бəјүклүјүнү көлкөдө гəјмүр əксинə, кəнч һəвəскарларда театр сənəтинə мəһəббət ојатмагы о, өзү үчүн əсил хошбəхтлик һесап едир.

Республика Халг Јарадычылыгы евинин кечирдији бүтүн бахыш вə мүсабиғəлəрдə онун рəһбərлик етдији халг театры бир гəјдə олараг һəмишə ишти-рак едир вə ады гəлиблэр сырасында чəкилр.

Һазырда театрын 25 нəфэр узву вардыр. Һəвəскарлардан Сəбир Сəнајев, Ханлар Гулијев, Илһам Һəsəнов, Афијат Сүлєјманова, Күлчəһрə Османова вə башгалары үмид верən кəнч-

лəрдир. Театр өз репертуарына һəмишə халг һəјатынын, халг севинчинин, халг кəдərинин күз-күсү олан əсəрлəри дахил едир. Илјас Фəндијевин «Унуда бил-мирəm», Кəрəј Фəзлинин «Хəзэр симфонијасы», Јусиф Фəзимзadəнин «Апрел сəһəri», Чаһанкир Мəммədовун «Ингилаб оғлу» пјеслəri бир нечə илдири ки, мү-вəффəгијјəтлə ојнанылыр.

Партија вə һөкүмəтимиз Азэрбајчанын танымыш сəһнə устасы Ф. Ширванскийн хидмəтлəринə кəдирлигчə тиймəг вəрəрək ону «Өмөкдə фəрглənмə-јə керə», «1941—1945-чи ил Бəјүк Вəтən мұһарибəсиндə рəшадəтли өмөјə керə» медаллары илə вə бир чох фəхри фəрман-

ларла тəтиф етмишдир. Бу күнлəрдə исə о, Азэрбајчан ССР əмəкдар мəдəнијјət ишчиси кими јүксək фəхри ада лəјиг кəрүлмүшдүр. Бир нечə дəфə Ленин адына мəдəнијјət сарајында вə А. М. Шəрифзadə адына Актјөр евиндə онун јарадычылыг кечəsi кечирил-мишдир.

Һазырда 80 јашына гəдэм гəјмүш, лəкин һэр күнү јени фикир ахтарышларында кечən, һələ дə кəнчлик һəвəsi илə, сəһнəјə түкəнмөз ешг илə јаша-јан Ф. Ширванскийјə индən сон-ра да јарадычылыг уғурлары арзулајырыг.

ТАРИЈЕЛ.

Азэрбајчан ССР-ин əмəкдар мəдəнијјət ишчиси, Абузэр Хələфов 20 илдən артыгдыр ки, республикамызда китабхана ишинин тарихи проблемени ор-та əсрлəрдən тутмуш бу күнə-дək сəмərəли шəкилдə тəдгиг едир өјрəнмөклə мөшғулдур. Бу сəһəјə аид онун индијэдək 60 чап вəрəгинə јахын елми əсəri чап олунмушдур. Бунларын ичəрисиндə «Азэрбајчанда китабхана ишинин тарихиндən (1870—1920)», «Сов.ИКП китабхана иши һаггында» ады самбаллы монографијалар, Азэрбајчанда китабхана ишинə даир илк намизэдлик диссер-тасијасына һəsр олунмуш «Со-вет Азэрбајчанында китабхана ишинин тарихиндən (1920 — 1932)» ады тəдгигат əсəрлəri хүсүсилə диггəти чəлб едир.

Бу јахынларда ССРИ Назирлэр Советинин Али Аттестасија Комиссијасы республикамызын көркəmли китабхана-шүнасы, Абузэр Хələфова тарих елмлəri доктору алимлик дərəчəsi верилмəsi һаггында гəрар гəбул етмишдир.

Бу јүксək елми дərəчə А. Хələфова һələ 1974-чү илдə Азэрнəшр тərəфиндən монографија шəкиндə чап олунмуш «Азэрбајчанда китабхана ишинин тарихи (1933—1958)» ады диссертасија иши үчүн верилмишдир.

Даһи Ленинин китабхана ишинə даир зəнкин ирсини республикада илк дəфə тəдгиг едир Азэрбајчан охучуларына чатдырмагда А. Хələфовун хидмəти бəјүкдүр. О, өзүнүн 1974-чү илдə Азэрнəшр тərəфиндən чап

олунмуш «В. И. Ленин вə китабхана иши» ады монографијасында Ленин ирсини сэдəчə олараг шəрһ етмөклə кифəјəтлənмəјиб, Совет Азэрбајчанынын китабхана гуручулуғу сəһсиндə элдə етдији наилијјəтлəri Ленин идејаларынын бу сəһдəки тəнтəнəsi кими үмумилəшдирмөјə наил ола билмишдир. Бу идеја А. Хələфовун докторлуғ диссертасијасынын ана хəттини тəшкил едир.

Китабхана гуручулуғуна даир Ленин тərəфиндən ирəли сүрүлмүш програмын əсас чəһəтлəri диссертасија ишиндə кифəјəт гəдэр ардычыллыгла шəрһ олунмушдур. Чəмијјəтин мəдəни-маариф симасыны дəјишмөк, зəһмəткешлəрин үмумтəһсил вə мəдəни сөвијјəсини јүксəлтмək истигамəтиндə комплекс тəдбирлəрин һəјата кечирилмəсиндə Коммунист Партијасынын вə Совет дөлəтинин апарычы ролу, Азэрбајчанда китабхана гуручулуғуна партија рəһбərлијинин нəзəri əсаслары вə тəчрүби үсуллары тəдгигатда кəниш шəкилдə ишыгландырыл-мышдыр.

Диссертасија ишиндə республикамыздакы китабхана шəбəkəлəринин һəгги вə мүфəссəл мənзərəси јарадылымышдыр. Бунунда өлгəгəр олараг мүəl-лиф Азэрбајчанда китабхана гуручулуғунун инкишаф динамикасыны республиканын тарихи, иттисади, ичтимай-сијаси вə мəдəни һəјаты илə сых əлэгəли шадəтли өмөјə керə» медаллары мышдыр.

Мүəlлиф һаглы олараг, китабхана ишинин мəдəни гуру-

чулуғ просесинə тə'сир кəстəрən мұһүм амил олдуғуну кəстəрмөклə бəрəбэр, республикада һəјата кечирилən гуручулуғ ишлəринин гаршылыгы тə'сир нəтичəсиндə китабхана иши сəһсиндə газанылан наилијјəтлəri дə мəһарəтлə ачыб кəстəрə билмишдир. Белə гаршылыгы өлэгə вə гаршылыгы зəнкинлəшмəнин савадсызлыгын лəгви проблеминин һəјата кечирилдији икинчи вə үчүнчү бəшилликлэр дөврүндə хүсүсилə кəскинлəшмəsi диссертасијада кəниш шəкилдə ишыгландырылмышдыр. Һансы ки, о, вахтлар китабхана ишчилəri савадсыз вə азсавадлы əһалини өз охучулары сөвијјəсинə галдырмаг үчүн гүвə вə бачарыларыны əсиркəмир, савадсызлыгын китаблар васитəsi илə лəгв едилмəsi чальшырдылар. Ёјни заманда, бу дөврдə китабхана ишчилəri өз тəһсилни дурмадан артырыр, китаб тəблигинин форма вə үсулларыны тəкмиллəшдирдилэр.

Мүəlлифин Азэрбајчан китабханашүнасларынын Бəјүк Вəтən мұһарибəsi дөврүндəки фəалијјəтини өјрəниб ишыгландырмаг сəһсиндəки мүстəсна хидмəтлəрини хүсүсилə јүксək тиймəтлəндирмөк лəзымдыр. Илк бахышда белə керүнə билэр ки, мұһарибə дөврүндə архада јерлənən китабхананын фəалијјəтиндə фəјдалы нə ола билэр?! Лəкин А. Хələфов зəнкин сөнөд вə материаллары өјрəниб, арашдырмаг јолу илə һəмин иллəрдə баш вəрən бир сыра мұһүм просес вə һадисələri изаһ етмөјə наил олмуш-

дур. Бу мәсәләләрин әһәтә даирәси чох кенишдир. Бураја госпиталлардакы сәјјар китабханалар, чөбһәјә кәндәрилән китаблар, јаралылар арасында кечирилән күтләви тәдбирләр, вәтәнпәрвәрлик мәвзуларында тәртиб олуңмуш төвсијә сијәһылары вә вәрәгәләр, Азәрбајчана көчүрүлмүш әһали арасында апарылан бөјүк күтләвисијәси ишләр, мұһарибәдән зәрәр чөкмиш Русија китабхана-

Көркәмли алим, тәчрүбәли педагог, Азәрбајчан китабхана-шүнаслығыны өз дәрин мәзмунлу елми әсәрләри илә зинкинләшдирән, мәчмуәмизини редаксија һеј'әтинин үзвү Абузәр Хәләфова бу күнләрдә тарих елмләри доктору ады верилмишдир. Бу фәхри ад онун узун илләр кәркин ахтарышларынын, сәмәрәли арашдырмаларынын бәһрәсидир.

А. Хәләфов көркәмли тәдгигатчы олмагла јанашы, һәм дә ихтисасыны камил билән вә ону төләбәләринә севдирән бачарыгылы бир мұәллиmdir. Јалныз ону гејд етмәк кифәјәтдир ки, һазырда республикамызын китабханаларында чалышан бүтөв бир китабханачы нәсли мәнз онун јетишдирмәсидир.

Биз—«Мәдәни-маариф иши» мәчмуәсинин әмәкдашлары, јүксәк елми дәрәчә алмасы мұнасибәтилә һөрмәтли алимин мұәллимлик фәалијјәти илә пәрвәриш талан вә китабхана адыны шәрәфлә доғрулдан бүтүн төләбәләринин тәбрикинә гошулуру, она јени елми јарадычылыгы уғурлары диләјирик.

ЗӘҢМӘТИҢ БӘҢРӘСИ

ларына һамилик вә с. тәдбирләр дахилдир.

Мұһарибәдән сонракы дөврдә Азәрбајчанда китабхана гуручулуғу саһәсиндә һәјәтә кечирилән дәјишиклик вә јениликләр диссертасијада мұфәсәл вә инандырычы шәкилдә шәрһ олуңмушдур. Бурада партијанын, онун јерли тәшкилатларынын китабхана саһәсиндәки ардычылы нәзәри вә тәчрүби ишләринин мұфәсәл мәнзәрәси верилмишдир. Мұәллиф гејд едир ки, Сов.ИҠП-нин XX гурултајындан сонракы дөврдә Азәрбајчанда китабхана ишинин инкишафына хусуси фикир верилмишдир. Бу илләрдә китабхана гуручулуғу тәчрүби чәһәтдән хејли зәнкинләшир, республикада китабхана хидмәтинин даһа јахшы вә даһа мұтәрәғи формалары уғрунда кәркин ахтарышлар дөврү башланыр.

Мұәллиф һәмчинин гејд едир ки, мұһарибәдән сонракы дөврдә Совет Азәрбајчанында китабхана ишинин тәшкилатча мөһкәмләндирилмәси китабхана ишинин мәзмунча даһа да дәринләшмәсинә, бөјүк кејфијәт дәјишикликләринә, онун идеја-сијәси сәвијјәсинин јүксәлдилмәсинә, китабхана ишинин республиканын сијәси, иг-

тисади вә мәдәни һәјәти илә даһа сых сурәтдә бағланмасына, зәһмәткешләрин шөхси тәһсилиндә вә елми-техники тәрәғгидә онун ролунун әһәмијәтли дәрәчәдә артмасына кәтириб чыхарыр, беләликлә дә китабхана иши мәдәни ингилабда һәлләдичи амилләрдән бири нә чеврилер.

А. Хәләфовун бүтүн тәдгигатлары кениш мәнбә базасына әсасланыр. Мұәллиф илк дөфә оларағ елми ичтимаијјәтин диггәтини зәнкин сәнәдләр күллијәти, бөјүк һәчмдә архив вә фонд материалларына чөлб етмишдир.

Тәдгигатда статистик материалларын боллуғу да диггәти чөлб едир, һансы ки, бунлар гуру тәсвирчилик хатиринә дејил, үмумләшмиш чанлы рәғәмләр вә фактлар кими јерли-јериндә ишләнмишдир.

Диссертасија ишинин бүтүн мәзмуну белә бир нәтичәни тәсдиг едир ки, јалныз Бөјүк Октябр социалист ингилабынын јаратдығы објектив шәраитдә гөләбә чалан мәдәни ингилаб чар Русијасынын учгарларындан бири олан Азәрбајчанда да китабханаларын гапысыны халгын үзүнә тајбатај ачды, китаб

вә китабхана халгын мәишәтинә мөһкәм шәкилдә дахил олду. Јалныз социализм гуручулуғу шәраитиндә халгын мәнәфејинә ујғун олан, онун арзу вә истәкләринә хидмәт едән кениш китабхана шөбәкәси јаратмағ мұмкүн олмушдур.

Мұәллиф белә бир һағлы гәнаәтә кәлир ки, совет Азәрбајчанында китабхана иши саһәсиндә газанылан наилијјәтләр даһи Ленинин өлмәз идејаларынын, Ленинин милли сијәсәтинин мұвәффеғијјәтлә һәјәтә кечирилмәсинә чанлы мисалдыр.

Азәрбајчанын китабхана ичтимаијјәти бу әсәрлә китабхана гуручулуғунун нәзәри вә тәчрүби мәсәләләрини тәһлил едиб гијмәтләндирмәк, онун инкишафындакы мұсбәт ән'әнәләри, перспектив вәзифәләри ајдынлашдырмағ имканы әлдә етмишдир.

Нәһајәт, республикада китабхана ишини планлашдырмағ, онун көләчәк инкишафыны мұәјјәнләшдирмәјин елми вә тәчрүби төвсијәләрини һазырламағ бахымындан да бу тәдгигат әсәри чох фајдалыдыр.

Расим КАЗЫМОВ,
педагожи елмләр намизәди.

